

PRINCIPIUL GRAȚIERII: POSIBILITATEA DE REÎNTOARCERE LA ESENȚĂ

Liuba BOTEZATU

Universitatea de Stat din Comrat

A personality is not an absolute worth because a person's notion includes a contradiction, (COHN Widersinn) double nature in causative / temporal limited in time and space, but can aspire to become an absolute worth by its unity of design to come back to essence (Cf.2.L.B.). Meaning of grace is a right axiological principle which is general in human engagement consists in proposing to an individual a possible opportunity of realization in space of Universe, by respect of the following exigencies: **possibility of obtaining; capacity of continued formation capacity of auto-regulation, possibility of creative recon fining of itself, capacity of increasing with help of spirituality, possibility of a personality's recon fining of exactly social overall value.**

In the presented contexture insist above the first permanence of human engagement.

Possibility of returning to essence:

- Understanding a truth in identity of becoming;
- Promotion of good by what is it: practice of virtue as overall decisive integrity;
- „Happiness consists in knowing of yourself”/ Aristotle [1];
- Reason and revelation – permanent background of human identity;
- Free arbitrator – criteria of responsibility filings of yourself.

Personalitatea ca atare nu este o valoare absolută, fiindcă „conceptul personalității conține în sine o contradicție” (COHN Widersinn), o dualitate causal-temporală limitată în timp și spațiu, *dar poate aspira spre a deveni o valoare absolută* prin unitatea voinței sale de revenire la esența sa: la „fagure”, racordare continuă la ideal. Rostul grațierii, drept principiu axiologic general de angajare umană, constă în a-i oferi individului o șansă posibilă de realizare în spațiul universalității, în care să permanentizeze nu mândria, orgoliul și interesele egoiste, ci onoarea, evlavia, sentimentul onestității intelectuale, „lumea simțurilor”, suprasensibilitatea fenomenologică a actualității, timpul pe care îl trăim, un nou concept de a gândi, a vedea și a fi; respectarea următoarelor exigențe: **posibilitatea de reîntoarcere la esență, posibilitatea de opțiune; capacitatea de formare continuă, capacitatea de autoreglare; posibilitatea de reconsemnare creativă a sinelui; capacitatea de înălțare prin spiritualitate; posibilitatea de reconsemnare a personalității drept valoare socială globală.**

În cele ce urmează vom insista asupra primei permanențe de angajare umană – **posibilitatea de reîntoarcere la esență:**

- Cunoașterea adevărului identității devenirii;
- Promovarea binelui prin ceea ce este: exersarea virtuții ca integritate globală decisivă;
- „Fericirea constă în a te cunoaște pe tine însuși” (Aristotel) [1];
- Rațiunea și revelația - predeterminații ale identității umane;
- Liberul arbitru – criteriu al responsabilității complinirilor de sine.

Inițierea în contextul grațierii, a exigenței date, *posibilitatea de reîntoarcere la esență*, cere nemijlocit enumerarea explicită a termenilor-cheie în succesiunea vizată.

• **Cunoașterea adevărului identității devenirii** certifică faptul că, în pofida tuturor schimbărilor existente, ființa umană este unică, eternă, imuabilă, imobilă, infinită; revelatorie prin reflexivitate: se complinește, se înveșnicește.

Imuabilitatea ființei umane constă în perenitatea ei: neadmiterea schimbărilor esențiale. Orice deviere de la esența individualizată a sinelui „implică existența neființei”.

Imobilitatea ființei umane constă în manifestarea certă a bunului simț, a bunei-cuviințe, felul de a fi în sine și nu în afara sinelui. Tălmăcirea sloganului filosofic „Mișcarea constă în a sta pe loc” [1] capătă preponderență conștientizată (faptă–lucru) în povăta: „Să fim la locul nostru”.

Infinitatea ființei umane constă în depășirea limitelor, armonizarea diferențelor, manifestarea individualității în contextul universalității, revenirea la unitate.

Educația ca proces infinit de umanizare îndeplinește funcțiile de totdeauna ale obiectului său de preocupare.

Adevărata cunoaștere a lucrurilor, susțin fondatorii și continuatorii filosofiei educației cum ar fi: Platon, Kant, Shiling, Fichte, Shlegel, Novalis, Hegel, există doar prin activitatea logică a minții. După A. Niskier, sunt două căi de descoperire a adevărului: una negativă/sceptică și alta afirmativă/rațională.

Scepticul declară că înțeleptul nu trebuie să afirme nimic, devreme ce totul este incert.

Înțeleptul este de acord ca lucrurile să-i apară așa cum sunt, dar nu poate spune că lucrurile sunt așa cum apar.

Teoretizările converg spre a înțelege că greșelile de inteligență țin de impunerea schimbărilor la capitolul cunoaștere/necunoaștere, necesitate/posibilitate. Omul, prin însăși esența dualității sale introverse/extraverse, este o ființă problematică, necesară întru înțelegerea propriului eu. Gravitatea greșelilor celor implicați în educație (fiecare diferențiat în complexitatea sa) constă în nerespectarea reciprocă a demnității, negarea acerbă a adevărului identității sale. Angajarea la opera de „schimbare a ființei umane” duce în cele din urmă la tergiversarea coraporturilor de umanizare bilaterală: transformarea/schimbarea celei mai perfecte, minunate creaturi a divinității (formă/conținut) în obiectul profanărilor reciproce, al nimicirii conștientizărilor de sine; la evoluarea crizelor de personalitate, evidente pe ordinea de zi: „criza de identitate”, „criza de proprietate”.

Educația și schimbarea sunt două reflecții procesuale diferențiate, complinitoare aceluiași conținut substanțial vital.

Educația, manifestare ordonată a schimbărilor de energie pe parcursul conștientizărilor de sine, predetermină armonizarea. Or, educația este un proces de armonizare/umanizare.

Schimbarea, condiție primă a vieții, este o manifestare spontană a refluxului de energie aferent oportunității deficitului de educație. Or, schimbarea se poate integra în primatul codificat al dinamicii vieții ca factor educațional în măsura în care acceptă educarea/complinirea: neschimbarea valorică a ființei umane. Numai acel ceva/cineva se umple de conținut, care favorizează certitudinea dezbaterilor lăuntrice în devenire. Altfelzis, *educația*, alimentată de valorile general-umane, de valorile moralei creștine, poartă expresia unui comportament net superior în stare să pigmenteze un rost valoric dinamicii vieții. „Frumosul se ridică deasupra sensibilului și ne poartă îndărăt în ceea ce este adevărat” [2], „Dragostea este îndelung răbdătoare, este plină de bunătațe... se bucură de adevăr” [3].

Stimulentul principal al vieții, al educației dintotdeauna a fost, este și va rămâne dragostea. Așadar, în universul complinirilor de sine, scopul educației nu poate fi nicidecum schimbarea, ci *supraviețuirea/armonizarea* – garant al echilibrului dinamic-vital.

Atitudinile comportamentale, survenite din interes de „schimbare a ființei umane”, minimalizarea sporului de individualitate, încifrează pe scara nonvalorilor dresajul – *pseudoeducația*. Or, obiectul pseudoeducației este orientat spre schimbare - scontarea scopurilor imediate, denigrarea valorilor. Educația, proces sistemic deschis, este solicitată de schimbările intrinseci/extrinseci ale vieții să dea preponderență valorică exterorizărilor propulsive.

Concluziile converg să elucideze adevărul că ființa umană, evoluarea ei este provocată mereu de interacțiunea permanentă a diferențelor: sacru/profan, inconștient/conștient; vult/involut... Realizarea de sine se produce prin reîntoarcerea (la nivel avansat) dualității la esență, adică la unitatea de la care a pornit, generând continuu identitatea esenței celei dintâi: OM. Materializarea/manifestarea sinelui, presupune cunoașterea sinelui, conștientizarea forței sale de capacitate și posibilitate; satisfacerea plăcerii permanente de autocunoaștere și autorealizare.

Noneducația este expresia brută a schimbării, cauză a iresponsabilității sinelui, lipsă de voință și rațiune.

Predeterminațiile noneducației sunt lașitatea și agresivitatea

Lașitatea – lipsa de inițiativă, admiterea nonvalorii prin ținerea în umbră a sinelui, negarea adevărului, a sentimentului onoarei.

Liniștea, în raport spațial/temporal își are și ea rosturile sale benefice și malefice. Ca expresie a lașității (liniștea) păstrează în interiorizările nebănuite nevalorificarea oportună a sinelui care spontaneizează mai apoi în *agresivitate*.

Neliniștea, însă, apare ca primul semnal al dorinței de autoconfirmare/de trecere a nonființei în ființă; a nonvalorii în valoare.

Agresivitatea (în cadrul acestor motivații) poartă o dublă manifestare:

- reflecția nedirijată a surplusului de energie (condiționat de unele schimbări biologice), obrăznicie, exteriorizare neordonată a sinelui;
- *reflecție* nedirijată a surplusului de energie *spontaneizat din teama* (unei întâzieri condiționate/necondiționate) de a rata și ultima șansă de ieșire din anonim.

Starea de katharsis a devenirii constă în axarea permanentă la valorile interiorizate ale sinelui: reîntoarcerea dualității la esență/OM. Educația în acest sens se manifestă nu ca *schimbare*, ci ca *armonizare*: artă a sensibilizării umane. Căile de reîntoarcere la esență/adevăr sunt multiple. Determinarea celei mai eficiente se face prin *rațiune și revelare* - manifestări firești ale identității umane; prin *liberul arbitru*; prin amplasarea conștiinței în spațiul **grației** – condiție și spațiu sigur a realizărilor de sine.

Învățătorul/Mântuitorul creștinătății noastre va rămâne permanent simbolul desăvârșirii umane prin opera-i de conștientizare/revalorificare a sinelui; a marilor sale virtuți de reconfirmare a adevărului: Dumnezeu l-a creat pe om (în deplina-i complexitate) după chipul și asemănarea lui. Adevărul înveșnicește omul. Similitudinea își găsește expresie în opera lui I.Kant: „Omul e ceea ce rămâne din el, după ce lumea din jur îl desființează” [4]. *O educație corectă este esențială; izvorăște din esență și revine la esență; o complinește și în mod firesc o înveșnicește.*

Ființa umană este perfecțiunea Atotcreatorului. „Valoarea și Ființa sunt unul și același lucru. Cu cât există mai multă Ființă, cu atât există mai multă perfecțiune” [5].

Din această perspectivă apare întrebarea: Care sunt unitățile de măsură ale cantității ființei/perfecțiunii omului? Răspunsul urmează a fi: marile virtuți; raportarea realizărilor de sine la valorile general-umane și la acele național-creștine, la *legea morală* de includere în sfera idealului prin *liberul arbitru*.

- **Promovarea binelui prin ceea ce este: exersarea virtuții ca integritate globală decisivă**

Binele exprimă conștiința datoriei umane împlinite prin respectarea legii morale. Omul este intermediarul realizării binelui în lume prin respectarea îndemnului biblic: *să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși*. Toate angajările pornite din suflet, realizate cu suflet, caracterizează reîntoarcerea dualității la esență, la bunătate, la înțelepciune. Esența congenitală a omului – bunătatea – poartă pecetea autenticității/resemnării identității umane – a sacralului – preponderent spațiului și timpului valoric în afara oricărei causalități condiționate. Răutatea/*profanul* caracterizează partea duală a individului predispusă schimbării esenței umane sub presiunea causalității condiționate de interes de moment, raportată doar spațiului și timpului istoric.

Virtutea este o noțiune a conștiinței morale. În Grecia Antică *virtutea* era legată de următoarele calități morale: înțelepciune, curaj și cumpătate, adevăr. Cumpătarea, fiind calitatea stăpânirii de sine, se convertește în frumos; frumosul, purtând semnificație de armonizare a marilor virtuți: adevăr, bine, curaj și cumpătate. Modalitatea de convertire a virtuții se accesează astfel: binele – finalitate a frumosului; frumosul – mijlocitor al binelui. Găsindu-și expresie clasică în doctrina filosofică a lui Platon, virtuțile, valorile morale și estetice sunt cauza și scopul vieții omului și ale educației, pentru că orice acțiune umană este sau trebuie să fie îndreptată spre binele moral, spre frumos și adevăr. Din dialogurile sale *Menon*, *Lahes*, *Phedron*, *Omul politic*, conștientizăm că virtutea este atitudinea resemnărilor de sine pe calea perfecțiunii. *Virtutea* este angajată la bara vremii întru armonizare, drept preponderență valorică a rațiunii. Aristotel sublinia că virtutea nu are un caracter înnăscut, fiind dobândită de om prin efort propriu de conștiință. Etica creștină a atribuit *virtuții* în epoca medievală trei valori primordiale: dragoste, credință, speranță, la care au fost cumulate valorile general-umane: bine, frumos, adevăr. Astfel, virtutea assemblează, la etapa actuală, principiile devenirii umane, idealul moral, omul reprezentând scopul și mijlocul propriei compliniri. *Virtutea*, în acest sens, este solicitată de către modernitate, drept prim indicator de angajare virtuoză a individului în spațiul umanizării politicii educaționale, a pune supremație unei integrități globale decisive (rațiune/revelație) numită **grație**. Acesta este imperativul timpului primordial la care suntem obligați să răspundem cu toată responsabilitatea prioritară, conștientizând faptul că *virtutea* ca noțiune comportamentală predetermină indicele complinirii umane la nivel de forță intelectuală capabilă de reglare/autoreglare: devine puternic acela care demonstrează mai multă voință de autodepășire prin reîntoarcerea la esență. Punând accent pe forțele binelui, pe adevăr, răul/profanarea cade de la sine.

- **“Fericirea constă în a te cunoaște pe tine însuși” (Aristotel) [1].**

Omul trebuie să crească în conformitate cu legile propriei sale existențe.

Care sunt acele legi de guvernare a existenței umane? Credem că trebuie să fie cele care circumscriu conținutul reîntoarcere la esență, natura umană fiind determinată anume prin ceea ce omul află despre sine.

Doar prin formarea deprinderilor conștiente de reîntoarcere continuă la esența identității sale (angajarea demersului educațional - într-un sistem curricular continuu de reglare a cauzei prin efectul produs: raportarea nivelului de performanță la nivelul de capacitate/posibilitate) individul realizează traseul cunoașterii/exteriorizării sinelui. Revalorificarea interiorizărilor nebănuite este o acțiune/interacțiune de circumscriere onorată a individualității în spațiul **grațierii** - în circuitul valorilor supreme drept finalitate preponderentă a liberului arbitru. În acest sens, ne pronunțăm pentru elucidarea adevărului, bine știut fiind faptul că doar adevărul și numai adevărul cunoașterii de sine poate garanta libertatea/fericirea adevărată.

• **Rațiunea și revelația - predeterminații ale identității umane**

Predeterminațiile de totdeauna ale ființei umane au fost/sunt *rațiunea și revelația*, de aceea subliniem că *educația bună este cea care pune accentul pe armonizarea dintre rațiune și revelație*. În virtutea acestor preponderențe fenomenologice individul își manevrează voința de autoperformare prin libera alegere a situațiilor performante, adecvate posibilităților de reîntoarcere la esență, de interpretare a diferitelor modalități de realizare a sinelui pe calea cunoașterii.

Echilibrul: *rațiune/revelație*, în cadrul retroacțiunii – tehnologie educațională modernă în sistem curricular deschis, predetermină activizarea/interactivizarea variatelor tehnici și metode – de creativitate ascunse între tiparele *lecțiilor de grațiere* și cele ale *liberului arbitru* [6]; primul tip de ore, fiind predispus startizării obiectivelor educaționale/inițierea realizării obiectivelor curriculare / idealului educațional pe treaptă; ultimul – la elucidarea finalităților acestui traseu evolutiv.

Rațiunea și revelația sunt disponibile predestinației dezvoltării gândirii critice/gândirii creative, în cadrul disciplinei de angajare curriculară, în cazul nostru limba și literatura română (având drept scop de perspectivă pregătirea individului pentru integrarea în viața socială), în următoarea disponibilizare valorică:

- satisfacerea dezvoltării capacităților creative;
- asigurarea dezvoltării gândirii intuitive;
- realizarea flexibilității și fluidității gândirii;
- admiterea dezvoltării învățământului problematizat-formativ;
- excluderea căpătării cunoștințelor de-a gata;
- invocarea cunoștințelor anterioare în baza lecturii/audierii/vorbirii/scrierii controlabile și inteligibile;
- realizarea conexiunii inverse după principiul *psihologiei umaniste*: „instruirea să pornească de la valorile spirituale, de la dezvoltarea posibilităților creative”;
- exercitarea posibilităților instruirii procesului de dezvoltare a voinței prin integrarea celor trei dimensiuni de comportament educațional: atenție, interes, efort;
- antrenarea gândirii divergente și convergente pe calea vehiculării metodelor și tehnicilor de stimulare a activităților interactive;
- descoperirea de noi cunoștințe pe bază de cooperare competitivă și confruntativă;
- antrenarea interacțiunii tuturor funcțiilor psihice ale elevului: intelectuale, afective, motivaționale, volitive, atitudinale;
- vehicularea învățării prin descoperire în faza de cooperare și parteneriat.

• **Liberul arbitru - criteriu al responsabilității complinirilor de sine**

Liberul arbitru este principiul reconformării sinelui pe scara idealului educațional. Orele *Liberului arbitru* sunt un examen de comportament educațional. Liberul arbitru este ora de vârf în sistemul retroactivităților celor șapte tipuri de lecții într-un sistem modular – reglarea cauzei prin efectul produs. În baza argumentărilor/motivațiilor proprii subiectul acțiunii propune modalități adecvate/oportune de reglare a cauzei; de înlăturare a piedicilor de realizare cu succes a obiectivelor și finalităților propuse în cadrul secvenței formative evolutive/evaluative; de îmbunătățire a perspectivelor de formare intelectuală în reluarea de la început, după aceleași principii retroactive, a altui modul de performare intelectuală. *Lecțiile liberului arbitru* sunt un examen al conștiinței umane, datorită faptului că fiecare actant al actului educațional (atât elevul, cât și profesorul/moderatorul, dar mai ales elevul) are o șansă reală de a propune situații educaționale elocvente de explorare a sinelui; de a se produce în mod conștientizat ca valoare perpetuă. Liberul arbitru disciplinează conștiința de sine. Liberul arbitru este o modalitate oportună de racordare la ideal, la legea morală prin maxima aleasă. *Lecțiile liberului arbitru* angajează condiții sigure de mobilizare optimă la opera de descoperire/făurire a sinelui, de angajare a demnității umane în serviciul corelațional: individ–societate. Lecțiile liberului arbitru

desemnează spațiul de cumpănire a dimensiunii umane, prin care individul își demonstrează sieși și celorlalți că este o individualitate, o personalitate demnă de respect. În spațiul libertății de creație al grațierii (omul - propriul său creator) cu adevărat se poate pătrunde doar *pe calea Liberului arbitru* – nivelul de posibilitate raportat la nivelul de capacitate, și viceversa - în virtutea realizării idealului de viață [6].

Referințe:

1. Niskier A. Filosofia educației. - București, 2000.
2. Heideger Martin. Frumusețea și adevărul într-o dezbinare fericită / Platon, „Opere”. Vol.IV. - București, 1983, p.394.
3. Biblia. Corinteni, vers: 4, 5, 6.
4. Kant Immanuel. Tratat de pedagogie. Religia în limitele rațiunii. - Iași, 1992, p.140.
5. Marin C. Călin. Filosofia educației. Antologie. - București, 2000, p.119.
6. Botezatu L. Retroacțiunea și grațierea în educația lingvistică și literar-artistică. - Comrat, 2008.

Bibliografie:

1. Andrei P. Filosofia valorii. - Iași: Polirom, 1997.
2. Гусейнов А.А. Об идее абсолютной морали // Вопросы философии. - 2003. - №3. - С.5.
3. Григориева Т.П. Философия красоты // Вопросы философии. - 2007. - №1.
4. Дольмар Ф. Глобальная этика: преодоление дихотомии «универсализм» / «партикуляризм» // Вопросы философии. - 2003. - С.13.
5. Savaater F. Curajul de a educa. - Chișinău: Arc, 1997.
6. Petru Ioan. Educație și creație. - București: EDP, RA, 1995, p.190-191.

Prezentat la 23.12.2008